

Beszámoló az
Elektronikus Információszolgáltatás
Nemzeti Program
2023. évi működéséről

Az Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program

Az Elektronikus Információszolgáltatás (EISZ) Nemzeti Program 2023. évben is folytatta nemzeti licenz vásárlásával az elektronikus tudományos tartalmakhoz való hozzáférés biztosítását. Az EISZ összhangban a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) által közzétett országos nyílt tudomány kezdeményezéssel kiemelt figyelmet fordít a nyílt hozzáférés minél nagyobb biztosítására, hogy a friss tudományos eredményeket hozzáférhetővé tegye minden érdeklődő számára és növelje a magyar kutatási eredmények, publikációk láthatóságát.

A projekt eredményeként a hazai szakkönyvtári hálózat folyamatos hozzáférést biztosít a kutatói közösség számára a kurrens tudományos tartalmakhoz. A teljes szövegű adatbázisok mellett a bibliográfiai és hivatkozáskereső adatbázisok segítik a szakirodalmi áttekintéseket és lehetőséget biztosítanak az intézmények tudományos működésének összehasonlítására.

A projekt azonosító számai: 2020-2.1.1.-ED-2023-00221

Az Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program (EISZ) költségvetésének forrásai

Központi forrás és céltámogatások

A Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal a 2022. évi XXV. törvény Magyarország 2023. évi központi költségvetéséről 11§ (2) alapján pályázati úton 2023-ben 1950 millió forintot biztosított éves elszámolási rendszerű pályázati támogatás keretében az országos elektronikus információszolgáltatás támogatására. A pályázati forrás a Programtanács által megszavazott beszerzési és költségvetési tervben meghatározottak alapján került felhasználásra.

A Magyar Tudományos Akadémia elemi költségvetéséből 1 milliárd forinttal támogatta a program megvalósulását.

Tagintézményi hozzájárulások

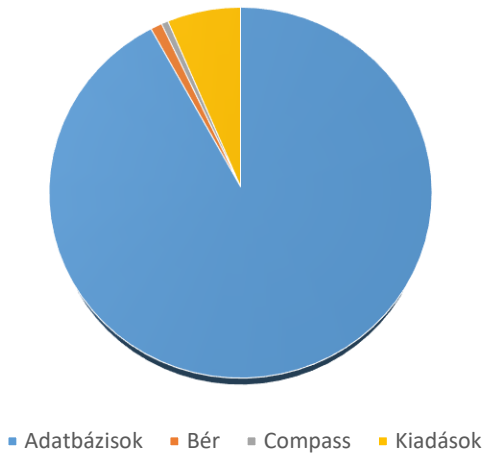
A tagintézményektől önrészként 4.458.225.000 Ft forint folyt be a Program finanszírozására.

A bevételek 92%-át fordítottuk elektronikus tartalmak beszerzésére.

A fennmaradó összeget a bérek, járulékok, ügyvédi díjak, Közbeszerzési Hatóságnak fizetett eljárási díjak, COMPASS fenntartás és fejlesztés díjai, könyvvizsgálat, nemzetközi tagdíjak, banki költségek, postai díjak, kiküldetések és az általános költségelszámolás (1% MTA KIK) tették ki.

A gondos és előrelátó tervezésnek köszönhetően 2023-ban nem kellett árfolyamvesztéssel számolni. A tagintézmények többletbefizetését 2023. év negyedik negyedévében visszafizette az MTA Könyvtár és Információs Központ, a központi kereten lévő maradványt pedig a Programtanács jóváhagyásával beforgatta a 2024. évi költségvetésbe.

EISZ Nemzeti Program kiadásai

Az EISZ Programtanács és ülései

A Programtanács a tagintézmények érdekképviseleti és döntéselőkészítő testülete.

2023. évben vegyes (online és személyes) üléseket tartottuk március 18-án, június 23-án és november 6-án.

Az EISZ Programtanács ügyrendjét Nagy Zsuzsanna nyugdíjba vonulása és az NKFIH új elnök-helyettese miatt 2023. augusztus 1-jén módosítottuk. Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma 2023. december 31-ig nem tett javaslatot a megüresedett felsőoktatási intézményi PT tag helyre. Pavlik Livia, a Semmelweis Egyetem kancellárja 2023. március 17-étől látja el az egyetemek gazdasági képviseletét.

Intézménycsoportok	Int. szám	PT létszám	PT tagok
A Programtanács elnöke			Monok István főigazgató, MTA KIK
Felsőoktatási intézmények	49	10	Kulcsár Szabó Ernőné Gombos Annamária főigazgató, ELTE Molnár Georgina főigazgató-helyettes, DE Nagy Gyula, főigazgató SZTE Marton József Ernő főigazgató, BME OMIKK Szeberényi Gábor főigazgató, PTE Szluca Péter igazgató, SE Tamási Balázs igazgató, OR-ZSE (1 hely betöltetlen)
Magyar Rektori Konferencia			Gelencsér András alelnök

Egyetemek gazdasági képviselője			Pavlik Livia kancellár, Semmelweis Egyetem
ELKH kutatóintézetek	19	3	Balogh Balázs főigazgató, Bölcsészettudományi Kutatóközpont Lévai Péter főigazgató, Wigner Fizikai Kutatóközpont Patkósné Hanesz Andrea könyvtárvezető, SZBK
Nonprofit kutatóintézetek	13	1	Zimányiné Horváth Vera tudományos titkár, ELI-HU
Egészségügyi intézmények	15	2	Izbéki Ferenc főorvos, Fejér Megyei Szent György Kórház Takácsi-Nagy Zoltán főigazgató- helyettes, Országos Onkológiai Intézet
Közyűjtemények	43	1	Kiss Gábor igazgató, Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár
Országos szakkönyvtárak, szakkönyvtárak	13	1	Rózsa Dávid főigazgató, OSZK
Államigazgatási intézmények	9	1	Tóthné Csáki Katalin könyvtárvezető, NÉBIH
NKFIH		1	Lengyel László tudományos és nemzetközi elnökhelyettes
ITM, Felsőoktatási Intézményirányítási és Finanszírozási Főosztály		1	
MTA Titkárság		1	Véber János főosztályvezető- helyettes, MTA Titkárság, Köztestületi Igazgatóság
MTA KIK		1	Gaálné Kalydy Dóra általános főigazgató-helyettes, EISZ Titkárság

2023. március 18.

Az EISZ Titkárság beszámolt előző éves munkájáról és bemutatta a 2023. évre vonatkozó munkatervét, melyet a PT tagok egyhangúlag elfogadtak.

Monok István, a programtanács elnöke a 2023. központi keret maradványának felhasználására tett javaslatot és felkérte a Programtanács tagjait, hogy ők is éljenek javaslatokkal. Marton József javasolta, hogy 2024. évtől kezdve minden szolgáltatás egyforma százalékos támogatást kapjon. Fonyó Attila az NKFIH képviselőjében ezt elutasította, így nem tudnak az OA kvótákat támogatni.

2023. június 23.

Monok István a Programtanács elnöke beszámolt az adott költségvetési helyzetről, a kifizetett számlák utáni maradványról.

A 2024. évi költségvetés és támogatási elosztás kapcsán az EKK és a PT más intézményi kört képviselő tagjai nem értettek egyet, azonban a PT tagok 16-4 arányban megszavazták, hogy ne készüljön új költségvetési terv, hanem a megkapott A és B verzió között döntsön a PT. 16-4 arányban a B verziót szavazták meg a PT tagok. A PT elnöke szintén szavazást rendelt el arról, hogy a 2023. évi központi keret maradvány terhére finanszírozza a Program a határon túli projekt folytatását. A PT 18-2 arányban megszavazta a javaslatot.

Soós Sándor a Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály vezetője röviden bemutatta a MDPI kiadó körül kialakult diskurzust és ennek hazai következményeit.

2023. november 6.

Az EISZ Titkárság beszámolt a 2023. évi pénzügyi helyzetről, a tagintézményeknek visszafizetett maradványokról. A 2024. évre vonatkozó megrendelések alapján elkészült végleges beszerzési tervet egyhangúan elfogadta a PT.

Az EISZ Titkárság összefoglalót készített a 2018 óta folyamatosan bővülő Read & Publish szerződésekről, az Open Access kvóták kihasználtságáról.

2023. évben beszerzett elektronikus tartalmak és a hozzájuk kapcsolódó központi támogatási arányok

EISZ adatbázisok	EISZ támogatás %	Intézményi önrész %
Academic Search Complete – EBSCO	10%	90%
Academic Search Ultimate – EBSCO	5%	95%
Akadémiai Digitális Archívum – Szaktárs	0%	100%
Akadémiai Kiadó Folyóiratcsomag előfizetés (Read)	30%	70%
Akadémiai Kiadó Folyóiratcsomag OA (Publish)	70%	30%
Akadémiai Kiadó MeRSZ	30%	70%
Akadémiai Kiadó Szótárszolgáltatás	25%	75%
American Chemical Society (ACS) Journals	30%	70%
American Chemical Society (ACS) – Legacy Archives	0%	100%
Annual Reviews	0%	100%
Argumentum – Szaktárs	30%	70%
Art and Architecture Source – EBSCO	5%	95%
ATLA Religion Database with ATLASerials	10%	90%
Attraktor Kiadó – Szaktárs	30%	70%
Balassi Kiadó – Szaktárs	30%	70%
BMJ	5%	95%
Brill Databases	5%	95%
Brill Journals	5%	95%
Business Source Complete – EBSCO	5%	95%
Business Source Premier – EBSCO	5%	95%

EISZ adatbázisok	EISZ támogatás %	Intézményi önrész %
CAB Abstracts	10%	90%
Cambridge University Press (CUP) Journals	25%	75%
Citation Connection – Clarivate	10%	90%
Citation Connection backfiles – Clarivate	0%	100%
ClinicalKey – Elsevier	10%	90%
De Gruyter Databases	5%	95%
De Gruyter Journals	25%	75%
Econlit – EBSCO	5%	95%
Education Source – EBSCO	5%	95%
Elsevier – Premium Journals	0%	100%
Embase – Elsevier	5%	95%
Emerald	5%	95%
Emerging Sources Citation Index (ESCI) backfiles – Clarivate	0%	100%
EMIS – CEIC	5%	95%
GALE	10%	90%
Gondolat Kiadó – Szaktárs	30%	70%
iEEE	30%	70%
InCites – Clarivate	5%	95%
IOPScience extra	30%	70%
Journal and Highly Cited Data – Clarivate	5%	95%
JSTOR	10%	90%
Kalligram – Szaktárs	30%	70%
Kortárs Kiadó – Szaktárs	30%	70%
Kossuth Kiadó	30%	70%
Kriterion – Szaktárs	30%	70%
Kronosz Kiadó – Szaktárs	30%	70%
L'Harmattan Digitális Adatbázis	30%	70%
Legal Source – EBSCO	5%	95%
Lippincott Williams and Wilkins (LWW)	25%	75%
Magyar Napló Kiadó – Szaktárs	30%	70%
MathSciNet	5%	95%
Mentor Könyvek Kiadó – Szaktárs	30%	70%
Múlt és Jövő – Szaktárs	30%	70%
Nap Kiadó – Szaktárs	30%	70%
Napvilág Kiadó – Szaktárs	30%	70%
Osiris Kiadó – Szaktárs	30%	70%
Oxford Art Online	5%	95%
Oxford Handbooks Online (OHO)	0%	100%
Oxford Music Online	5%	95%
Oxford University Press (OUP) Journals	30%	70%
Proceedings of the National Academy of Sciences (PNAS)	5%	95%
Project MUSE	5%	95%
ProQuest – Alexander Street	0%	100%

EISZ adatbázisok	EISZ támogatás %	Intézményi önrész %
ProQuest – Art Design and Architecture Collection	0%	100%
ProQuest – Arts and Architecture Archive	0%	100%
ProQuest – Arts and Humanities	0%	100%
ProQuest – Early English Books Online	0%	100%
ProQuest – Linguistics Collection	0%	100%
ProQuest – Science & Technology	0%	100%
ProQuest Academic Complete	5%	95%
ProQuest Central	10%	90%
Proquest One Academic	10%	90%
Proquest One Literature	0%	100%
Proquest SciTech Collection	0%	100%
PsycARTICLES	0%	100%
PsycInfo	0%	100%
Reaxys – Elsevier	0%	100%
Religion & Philosophy Collection – EBSCO	0%	100%
RILM Abstracts of Music Literature	5%	95%
Royal Society of Chemistry (RSC)	30%	70%
Sage Journals	10%	90%
Sage Research Methods	0%	100%
Science Classic	0%	100%
Science Magazine	10%	90%
ScienceDirect – Elsevier	45%	55%
SciFinder ⁿ	5%	95%
SciVal – Elsevier	5%	95%
Scopus – Elsevier	10%	90%
SocINDEX with Full Text	5%	95%
Springer Nature Journals	45%	55%
Springer Nature e-books	50%	50%
Statista	5%	95%
Szaktudás Kiadó – Szaktárs	30%	70%
Szent István Társulat – Szaktárs	30%	70%
Tarsoly Kiadó – Szaktárs	0%	100%
Taylor and Francis	30%	70%
Tinta Könyvkiadó – SzóTudásTár	25%	75%
Tinta Könyvkiadó – SzakKönyvTár – Szaktárs	30%	70%
TIT Gondolat Kiadó – Szaktárs	0%	100%
Typotex – Interkönyv	30%	70%
Ulrichsweb – ProQuest	0%	100%
UpToDate	10%	90%
USC SOÁ VHA	100%	0%
Web of Science – Clarivate	10%	90%
Wiley Online Library	40%	60%
World Politics Review	5%	95%

A tagintézmények köre

2023. évben 131 intézménnyel kötött éves szerződést az MTA KIK elektronikus információszolgáltatásra és 34 határon túli intézménynek biztosított magyar nyelvű tudományos tartalmakhoz való hozzáférést.

Szakmai tevékenység

Az Elektronikus Információszolgáltatás (EISZ) Titkárság stabil maradt köszönhetően elsősorban a tagintézmények fegyelmezettségének, a számlák időbeni befizetésének és az MTA Titkárság Gazdasági Igazgatóság rugalmasságának.

A 2023. évi adatbázis előfizetések előkészítése 2022. februárban kezdődött, az EISZ Nemzeti Programban résztvevő tagintézmények igényfelmérő ívet kaptak, amelyet két héten belül kellett visszaküldeniük kitöltve az MTA KIK EISZ Titkárság részére. A nyomtatvány tartalmazta mindazon elektronikus tudományos tartalmak listáját, amelynek szolgáltatói konzorciumi ajánlatot kívántak adni. A tagintézmények az igényfelmérőn jelezhetik az arra rögzített részen, hogy az igényfelmérőn nem szereplő tartalom mellett, mely egyéb tartalmat javasolják beszerzésre. Ezt követően az EISZ Titkárság összesítette és feldolgozta az igényfelmérés eredményeit, majd indikatív árajánlat benyújtására hívta fel a szolgáltatókat. Az indikatív árajánlatok alapján, a 2022. évi támogatási arányokkal számolva újabb igényfelmérőt küldött az EISZ Titkárság a tagintézményeknek, melyek feldolgozása a júniusi PT ülésig megtörtént.

Az igényfelmérés eredményei és a szolgáltatók által benyújtott indikatív ajánlatok alapján, valamint a rendelkezésre álló költségvetési keretösszeg figyelembevételével az EISZ Titkárság elkészítette a

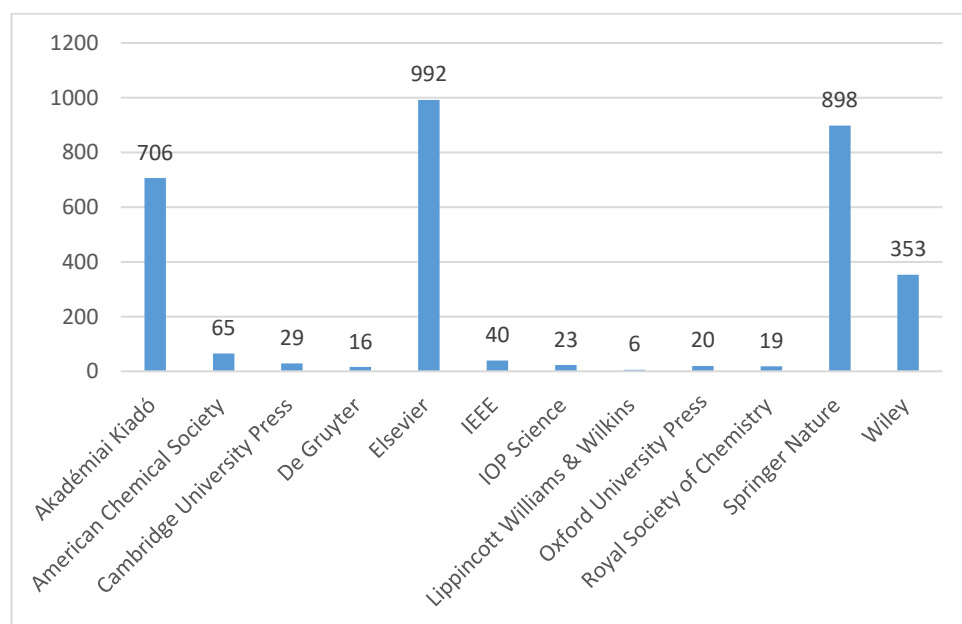
következő évre vonatkozó beszerzési és költségvetési tervnek két eltérő változatát. A júniusi Programtanácsi ülésen a képviselők a két változat egyikét elfogadták.

Az új, 2024. évre vonatkozó támogatási arányokkal július és augusztus hónapban elkészítettük az önrékszámításokat és kiküldtük az intézményi megrendelő nyilatkozatokat, melyeket 2023. szeptember 30-ig kellett visszaküldeni a tagintézményeknek.

Október közepén Monok István főigazgató és Gaálné Kalydy Dóra főigazgató-helyettes részt vett a Frankfurti Könyvvásáron, több kiadóval is sikeres tárgyalásokat folytattak, konzorciumi kedvezményeket tudtak érvényesíteni.

A november 6-ai Programtanács ülésen a végleges beszerzési és költségvetési terv elfogadásra került.

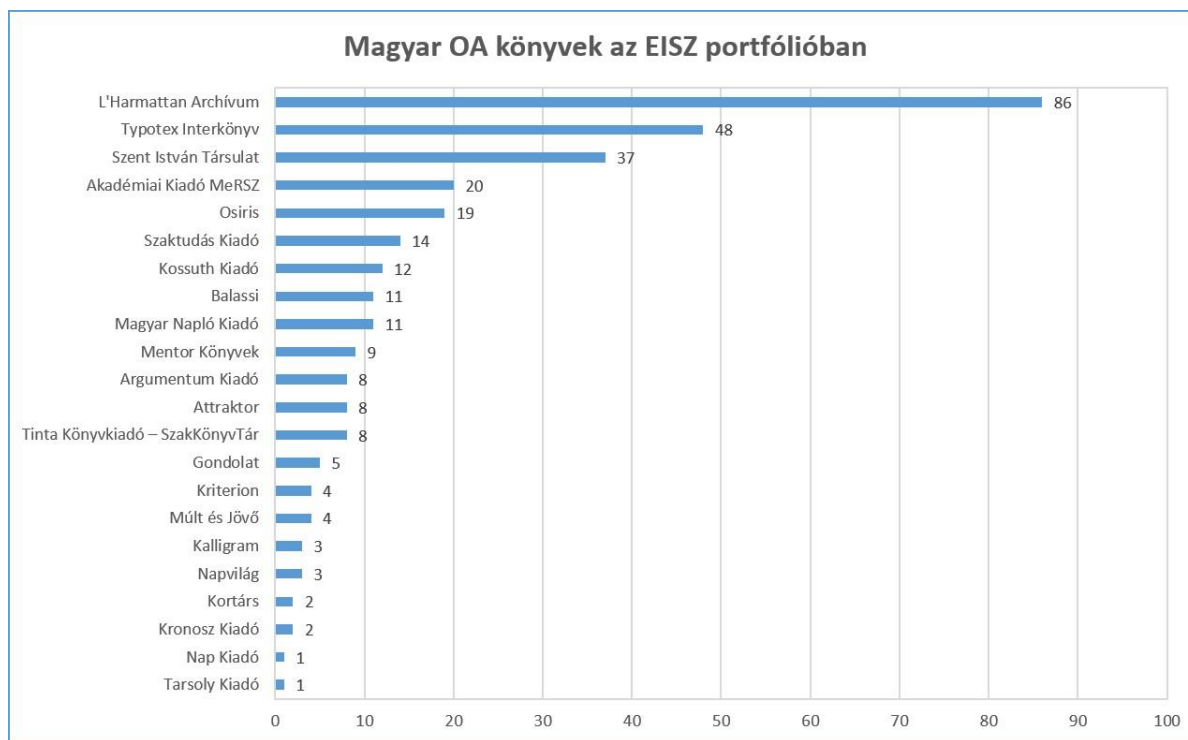
Az év során kötött szolgáltatói szerződésekből 14 szolgáltatóval nyílt hozzáférésű folyóirat publikációk megjelenését biztosító előfizetési szerződést kötött az MTA KIK, ennek alapján a publikációs díjakra a konzorciumban résztvevő tagintézményeknek nem kellett külön költeni. Hat kiadó korlátlan számú folyóiratcikk megjelenését biztosította. Számításaink szerint ez 2500 millió forint megtakarítást jelentett a tagintézményeknél. 2023. év során az EISZ konzorciumok read and publish szerződéseinek köszönhetően 3220 nyílt hozzáférésű magyar tudományos közlemény jelent meg, ami 288 cikkel több, mint előző évben.

2023. évi OA publikált cikkek kiadónkénti megoszlása

Emellett 73 nyílt hozzáférésű magyar nyelvű tudományos könyv jelenhetett meg 2023-ban a magyar szakkönyvkiadókkal kötött szerződéseinknek köszönhetően.

Jelenleg 316 nyílt hozzáférésű magyar szakkönyv érhető el az EISZ átmeneti szerződéseinek köszönhetően.

Az év során több mint 63 kiadói webinarium szervezésében vett részt az osztály, március 2-án egy COMPASS+ felhasználói tréninget tartottunk 23 fő részvételével.

A 2023. évben a Határon túli projekt keretében 34 határon túli intézménynek biztosítottunk hozzáférést az EISZ portfóliójában elérhető összes magyar szolgáltatáshoz. 2023-ban NKFIH pályázat nem állt rendelkezésünkre a projekt külön finanszírozására, a Programtanács felhatalmazása alapján a központi keret terhére biztosítottuk a határon túli hozzáférést.

A nemzeti nyílt tudomány állásfoglalásnak megfelelően bővíteni tudtuk az open access tartalmak mennyiségét.

A COMPASS adatbázis fejlesztése érdekében 2023-ban a SKOLL Learning Technologies Kft-vel kötöttünk szerződést (ez a cég programozta a COMPASS adatbázist), a fejlesztés célja, hogy további adatokat, 2023-ban a könyvfejezeteket, az MTMT adatbázisból vegye a COMPASS+.

2023. október 25-27. között az EISZ Titkárság vezetője, Gaálné Kalydy Dóra képviselte a konzorciumot a prágai ICOLC (International Coalition of Library Consortia) európai konferencián. A szervezők felkérésére előadást tartott a magyar monográfiák nyílt hozzáférésű megjelenéséről.

2023. november 14-én, a Magyar Tudomány Ünnepe programsorozathoz kapcsolódóan immár hatodik alkalommal került megrendezésre a Focus on Open Science konferencia.

Az EISZ Titkárság 2023. november 15-én vendégül látta a Közép-Kelet Európai konzorciumok vezetőit. A megbeszélésen jelen voltak a román, cseh, horvát és szlovén kollégák. A megbeszélésen zömmel a kiadói tárgyalásokról, tárgyalástechnikákról volt szó. A résztvevők megegyeztek abban, hogy a jövőben sokkal szorosabban tartják a kapcsolatot és rendszeresen egyeztetnek.

Használati statisztika

A 2023. évi teljes használati statisztikát az alábbi ábrák mutatják.

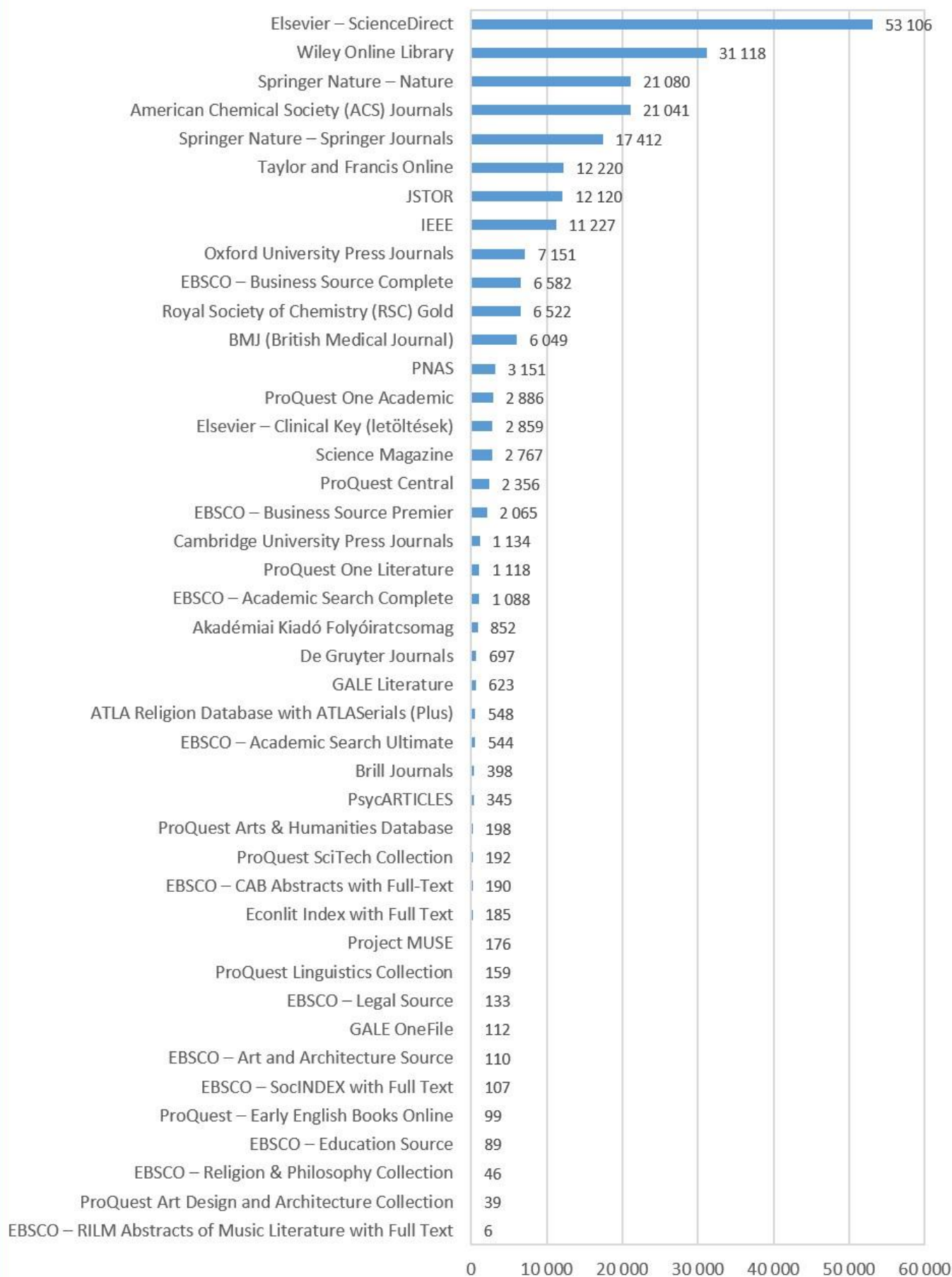
Letöltések száma (teljes szövegű adatbázisok) – 2023 teljes év

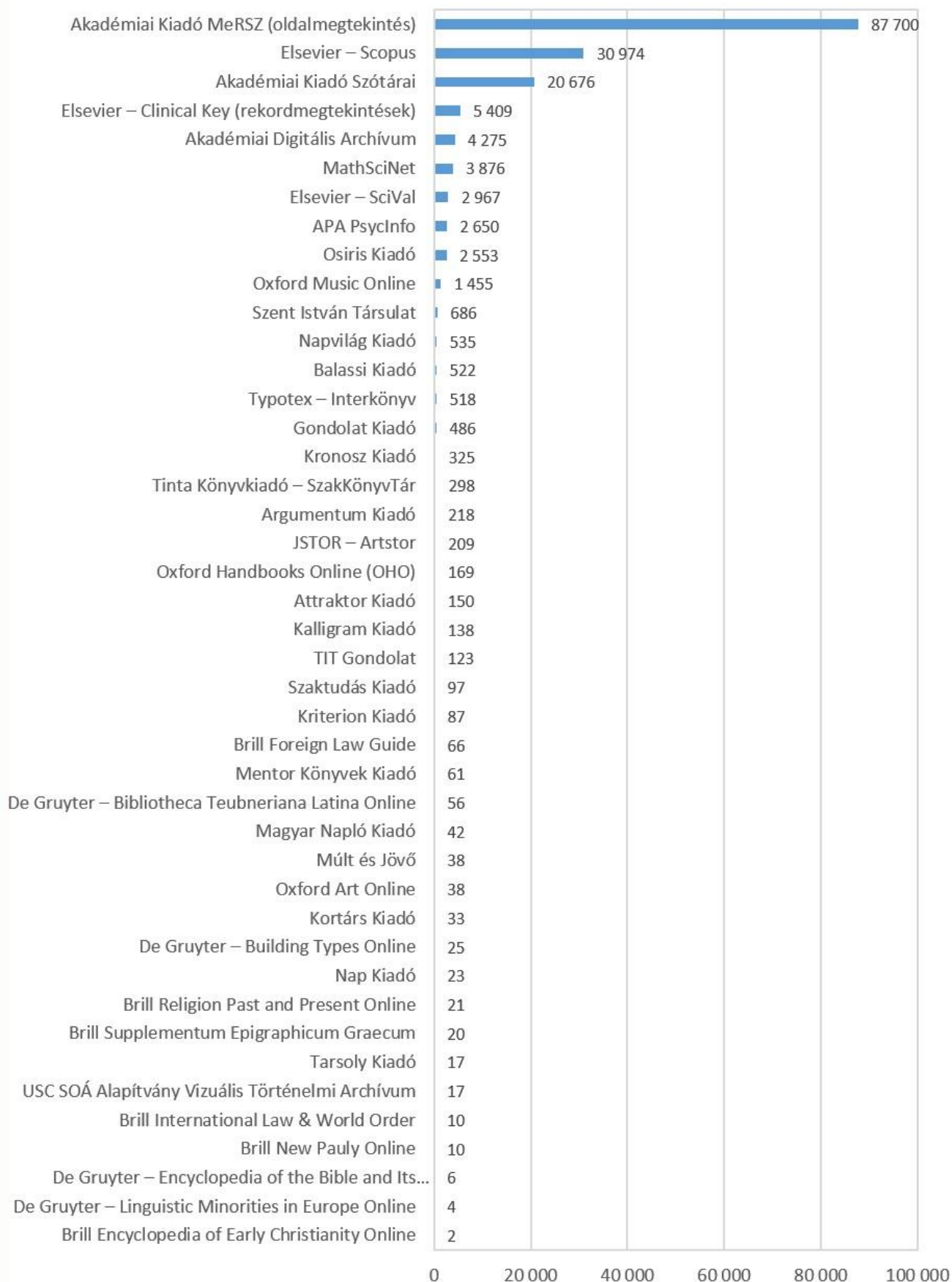
Megtekintések száma (nem teljes szövegű adatbázisok + hazai könyves adatbázisok) – 2023 teljes év

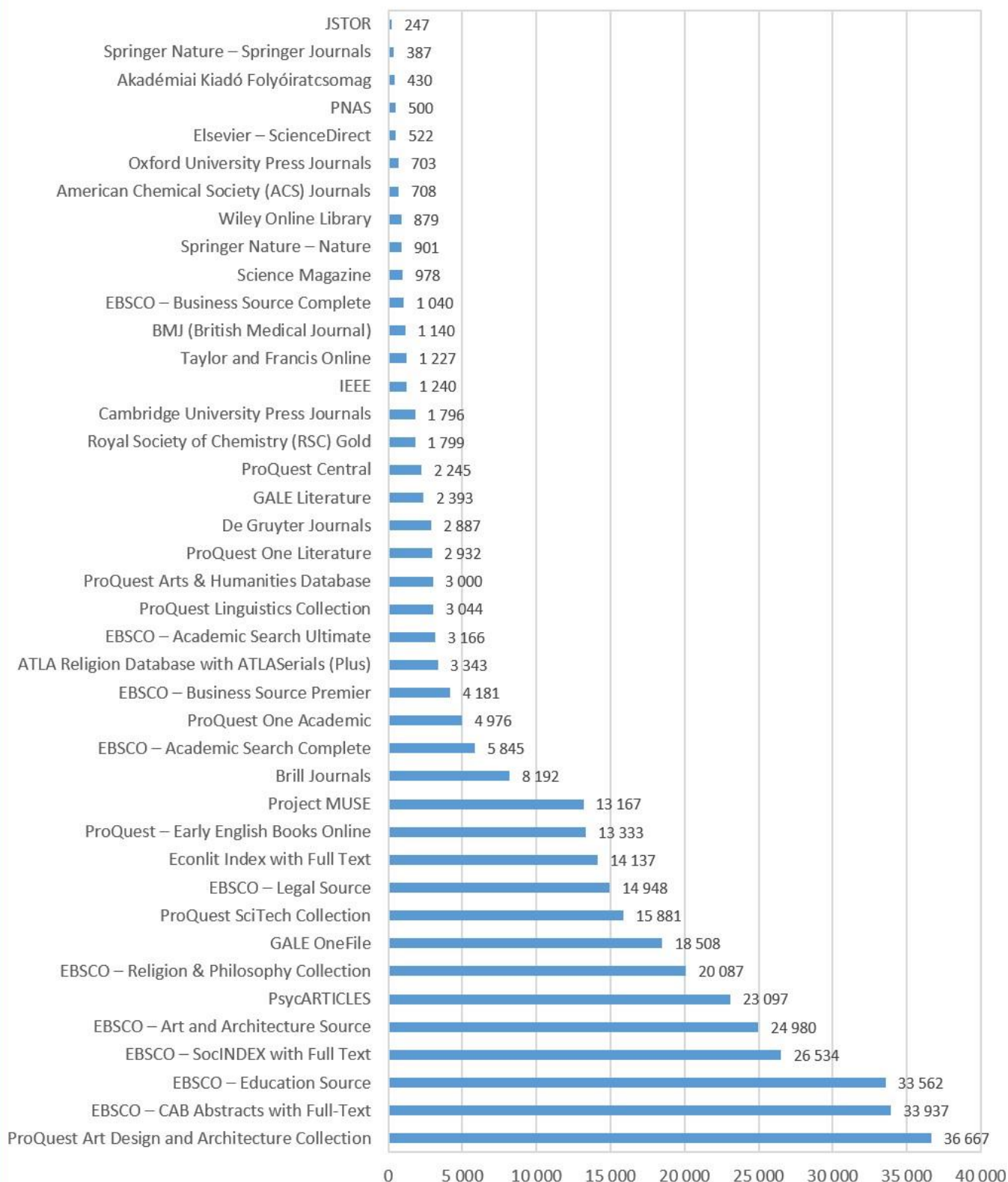
Előfizető intézmények számára vetített átlagos letöltésszám (letöltés/intézmény; teljes szövegű adatbázisok) – 2023 teljes év

**Előfizető intézmények számára vetített átlagos
megtekintésszám (megtekintés/intézmény; nem teljes szövegű
adatbázisok + magyar könyves adatbázisok) – 2023 teljes év**

1 letöltésre jutó fajlagos költség (Ft/letöltés) – 2023 teljes év

1 megtekintésre jutó fajlagos költség (Ft/megtekintés) – 2023 teljes év

